

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI
FACULTATEA DE ISTORIE**

**Universitatea din Iași în primul deceniu interbelic. *Peregrinatio
academica* în mediile universitare europene**

TEZĂ DE DOCTORAT

-Rezumat-

**COORDONATOR:
Prof. univ. dr. GHEORGHE IACOB**

**DOCTORAND:
CIMPOI ANCA-ELENA (CĂS. RUSU)**

**IAȘI
2018**

CUPRINS

Abrevieri.....	6
Introducere.....	7
Istoriografie.....	21
Metodologie și surse.....	28
Capitolul I. Situația Universității din Iași în primul deceniu interbelic.....	34
I.1. Noua realitate istorică a anilor interbelici.....	34
I.1.1. Cadrul legislativ și normativ.....	40
I.2. Structura Universității.....	54
I.2.1. Facultăți.....	57
I.2.2. Profesorii Universității ieșene.....	64
I.2.3. Studenții Universității din Iași.....	74
I.3. Efecte ale crizelor interbelice asupra activității instituției de învățământ superior ieșean.....	79
I.3.1. Mișcări și violențe studentești.....	79
I.3.2. Discursul universitarilor în raport cu mișcările studentești.....	87
I.4. Activitatea științifică a universitarilor ieșeni.....	90
Capitolul II. Învățământul superior ieșean în circuitul european interbelic.....	100
II.1. Universitățile românești și tentația Occidentului.....	100
II.2. <i>Peregrinatio academica</i> în perioada interbelică	105
II. 2.1. Filiere și funcții ale peregrinărilor academice.....	109
II.2.1.1. Tipologia migrațiilor universitare.....	110
II.2.1.2. Filiere ale migrației universitare.....	113
II. 2.2. Motivații și strategii ale studenților și profesorilor peregrini	124
II.3. Politica statului român față de migrația studentească.....	132
II. 4. Colaborarea internațională privind schimbul de studenți	134
II.4. 1. Rivalitatea între marile puteri culturale europene: Franța și Germania.....	143
II.4. 2. Colaborarea academică franco-română.....	148
II. 4.3. România și colaborarea culturală cu spațiul universitar german.....	154
II. 4. 4. Interferențe academice cu alte spații universitare europene.....	165

II.5. Rolul Școlii Române de la Roma în formarea elitelor intelectuale.....	172
II.5.1. Scurt istoric al înființării	172
II.5.2. Recrutarea candidaților. O tipologie a bursierului român.....	176
II.5.3. Universitari ieșeni, membri ai Școlii Române de la Roma.....	179
Capitolul III. Studenții ieșeni în <i>peregrinatio academica</i>.....	183
III.1. Studenți români la studii în universitățile europene în perioada interbelică.....	183
III.2. O tipologie a studentului peregrin ieșean.....	189
III.2.1. Studenții evrei.....	191
III.2.2. Femeile.....	195
III.2.3. Minoritățile naționale.....	202
III.2.4. Studenții români.....	206
III.3. Peregrinări academice ale studenților ieșeni.....	212
III.3.1. Studenții ieșeni la studii în Franța.....	215
III.3.2. Studenții ieșeni la studii în Germania.....	220
III.3.3. Studenții ieșeni la studii în alte centre universitare europene	228
III.4. Universitate și politică.....	235
Capitolul IV. Universitarii ieșeni și mediile academice europene în primul deceniu interbelic.....	245
IV.1. Universitate și elite în spațiul românesc.....	245
IV. 2. Rolul universităților occidentale în formarea elitei intelectuale românești.....	253
IV. 3. Itinerarii academice ale universitarilor ieșeni.....	254
IV.3.1. Universitarii ieșeni și spațiul universitar francez.....	261
IV.3.2. Interferențe ale universitarilor ieșeni cu spațiul universitar german.....	269
IV.3.3. Opțiuni academice ale univesitarilor ieșeni	277
IV. 4. Afirmarea națională și internațională a universitarilor ieșeni.....	286
IV. 4.1. Activitatea universitarilor ieșeni în instituții internaționale de cooperare intelectuală.....	303
Concluzii	310
Bibliografie.....	317
Listă anexe.....	337
Anexe.....	339

Rezumat

Cuvinte cheie: Universitatea ieșeană, peregrinatio academica, migrație studențească, transfer cultural, elite, modele culturale, modernizare

Istoria culturală și studiile culturale s-au bucurat către sfârșitul secolului al XX-lea de o atenție deosebită din partea istoricilor, în contextul în care s-a conștientizat faptul că evenimentele și procesele istorice nu pot fi discutate, din punct de vedere al istoriei culturale, fără a se face trimitere la circulația de idei care a contribuit la evoluțiile în cauză. În aceste condiții chestiunea migrației studențești a intrat în atenția istoricilor, studenții fiind considerați actori fundamentali în transferul cultural. În fond, istoria universitară, migrația academică, dar mai ales mecanismele de formare a elitelor intelectuale au căpătat o importanță considerabilă. Lucrarea de față constituie o racordare la aceste trenduri istoriografice, în încercarea de a analiza tematica studenților și profesorilor din România, în speță cei ai Universității ieșene, în periplu lor la instituțiile de învățământ superior occidentale în perioada anilor interbelici.

Scopul general al lucrării de față pleacă de la premisa dezvoltării sistemului universitar în România modernă și prin aceasta încercă să puncteze schimbările sociale și modul în care sistemul educațional reușește să le încumbe¹. Astfel, intenția noastră nu constă în reconstituirea evoluției Universității ieșene, pentru care există deja o serie de studii complexe, ci obiectivul vizat este de a surprinde câteva etape pe care le considerăm esențiale pentru articularea subiectului anunțat în titlul lucrării. Așadar, recrutarea, formarea, promovarea și consacrarea elitelor reprezintă, cu siguranță, etape în evoluția și modernizarea sistemului universitar care reclama anvergura sistemului educațional. În ciuda momentelor dificile cu care s-a confruntat acest proces interbelic de transformare a capitalului cultural și simbolic al intelectualului într-o sarcină financiară a statului a cunoscut, modelul intelectualului devine o aspirație pentru generația interbelică care mizează în reușita carierei pe traseul academic în care un loc de bază îl ocupă mobilitățile externe.²

Așadar, am avut în vedere perioada anilor interbelici, întrucât acest interval temporal reprezintă perioada „de aur” a Universității din Iași, a Universităților române în general, atât

---

¹ Lucian Nastasă, *Generație și schimbare în istoriografia română (sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX)*, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 1999, p. 37.

² Conform Legii Instrucțiunii din 5 decembrie 1864: „în viitor, niciun june nu va mai putea fi primit în serviciile publice ale statului, de nu va fi înzestrat cu testimoniile sau diplomele necesare, conform cu natura postului ce va ocupa”.

din prisma intensificării cooperărilor internaționale, cât și a multitudinii și diversității manifestărilor culturale și științifice, imposibil de urmat în perioada imediat următoare. Tot mai mulți studenți și profesori ai universităților sunt trimiși la specializare în universități străine, sunt fondate societăți internaționale, sunt organizate cursuri de vară și schimburi de studenți. De altfel, foarte mulți profesori români conferințiază în străinătate, iar universitățile române se bucură de vizita unor intelectuali și profesori din diverse medii academice europene. Apar noi catedre, iar institutele de cercetare încearcă să-și racordeze activitatea la standardele occidentale, prin direcții noi de cercetare și noi metode de lucru. Astfel, prin intermediul schimburilor academice perioada dintre cele două războaie a consacrat poziția instituției ieșene în circuitul internațional, de vreme ce pe baza unui proces deschis de afiliere, în care criteriile de colaborare plecau de la interesele științifice și oportunități, au fost statuate legături cu zeci de universități și institute europene, și nu numai.

Cum tematica migrațiilor universitare, a modalităților de transfer a bunurilor culturale, dar și a diverselor politici culturale naționale a devenit domeniu fertil pentru cercetarea istoriei relațiilor culturale, ne-am axat pe analiza tinerilor care au urmat stagiile de pregătire superioară în occidentul european. În virtutea acestui considerent, termeni precum *peregrinatio academica*, *migrație universitară*, *interferențe academice* sunt folosiți aproape obsesiv tocmai pentru că reprezintă o dominantă a perioadei și reușesc să redea esența realității interbelice. Cu toate că istoria migrației universitare a dobândit legitimitate științifică și forme instituționale de cercetare, anchetele prosopografice și analizele socio-istorice asupra publicului studentesc din universitățile europene sunt extrem de puține, în condițiile în care redactarea unui asemenea studiu reclamă informații provenite din statisticile universităților gazdă. În aceste condiții, ne propunem să analizăm fenomenul de *peregrinatio academica* dinspre România înspre marile centre academice europene în granițele temporale propuse de această teză. Din această perspectivă se cuvin a fi analizate modelul francez de universitate, respectiv cel german, acestea fiind cele care au favorizat atât mobilitatea studenților, cât și a profesorilor, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Lucrarea de față, „**Universitatea din Iași în primul deceniu interbelic. *Peregrinatio academica în mediile universitare europene***”, reprezintă o analiză teoretico-științifică a unei etape importante din evoluția relațiilor interuniversitare ale Universității ieșene în perioada interbelică. Demersul nostru are ca punct de plecare anul 1919, moment al reluării interferențelor academice cu spațiul universitar occidental, și punctează angajarea studenților și profesorilor ieșeni într-o serie de mobilități academice către principalele centre universitare europene. Pornind de la aceste premize, câmpul nostru de investigație a presupus examinarea

unor repere privind fenomenul de migrație studențească în perioada interbelică, analizându-se cu precădere motivațiile, filierele, dar și opțiunile tinerilor care doreau să studieze în străinătate, mai ales în centre academice din Franța și Germania. S-au punctat atât coordonatele pe baza cărora au avut loc schimburile academice și de studenți de-a lungul perioadei interbelice, cât și cele mai importante medii academice la care se raportau studenții și universitarii ieșeni de-a lungul întregii perioade interbelice.

Astfel, titlul lucrării urmărește să evidențieze dorința de racordare a Universității din Iași la provocările lansate de noul context al Europei interbelice, al societății românești, și implicit al spațiului universitar occidental. În această ordine de idei, o direcție în care s-a înscris cercetarea noastră vizează să identifice modalitățile de gestionare a întreprinderii și desfășurării mobilităților academice în perioada interbelică, la Universitatea din Iași. Prin radiografierea împrejurărilor de întreprindere a acestor mobilități academice am încercat să ilustrăm raportul dintre sistemul universitar românesc și cel european, altfel spus o confirmare a statutului extern al învățământului universitar românesc și afirmarea elitei intelectuale române. Centrul de interes este dat de parcursul extern al Universității din Iași în perioada interbelică, fără a izola prin aceasta momentele cheie ale comunității academice ieșene. Am căutat să reperăm, așadar, un nou mod de comportament ce presupunea desăvârșirea externă a pregătirii profesionale a celor implicați, și mai ales aportul adus de aceștia în afirmarea internațională a instituției ieșene.

Astfel, scopul asumat al demersului nostru științific este de a readuce în câmpul istoriografic problema interferențelor academice la nivelul instituției ieșene. Deși această chestiune este extrem de complexă, ne-am oprit la analiza problemei din prisma activității științifice și de specializare a studenților și profesorilor ieșeni, angajați în mobilități de studiu, în activități științifice internaționale, în dorința de racordare a instituției ieșene la rigurile europene. Însăși structura lucrării noastre constituie etape esențiale în înțelegerea tematicii abordate, astfel încât alături de introducere și concluzii, teza este structurată pe patru capitole.

În **primul capitol** am avut în vedere o abordare monografică, care să surprindă câteva aspecte instituționale ce țin de organizarea, funcționarea și statutul sau finalitatea Universității. De asemenea, am încercat, în linii mari, o raportare asupra profesorilor universitari și a producțiilor lor științifice, deși suntem conștienți că această tentativă de înțelegere a sistemului universitar prin prisma acumulărilor interne reprezintă o imagine incompletă a Universității. De asemenea, ne-am dorit să punctăm acele momente dificile pe care Universitatea din Iași le-a cunoscut, în contextul noilor realități impuse de Marea Unire. Astfel, fie că avem în vedere necesitatea reformării sistemului de învățământ românesc, fie excluderea unor universitari după

Primul Război Mondial sau integrarea studenților basarabeni, toate aceste momente constituite etape decisive ale modului în care s-a poziționat discursul universitar, prin validarea sau opoziția comunității academice ieșene.

În **cel de-al doilea capitol** ne-am propus abordarea tematicii migrației universitare ieșene în condițiile în care perioada interbelică a constituit apogeul fenomenului *peregrinatio academica* a tinerilor din România către spațiul universitar occidental. În această ordine de idei, accentul cade pe evoluțiile acesteia după 1918, pe crearea de instituții specifice, dar mai ales pe elaborarea unor politici privitoare la schimbul de studenți atât la nivel național, cât și la nivel global. Pornind de la aceste premize, ne-am oprit și asupra politicii statului român față de migrația studențească, fără a izola prin aceasta probleme esențiale ale acestui fenomen academic, respectiv motivațiile, filierele, dar și opțiunile tinerilor care doreau să studieze în străinătate. În fapt, am căutat să reperăm un mod de comportament al studenților și profesorilor în parcursul universitar personal. Pe fondul acestei realități am adus în atenție rivalitatea între marile puteri culturale europene: Franța și Germania. De menționat este faptul că în această perioadă Franța reușește să ia fața Germaniei în ceea ce privește propaganda culturală, colaborările academice internaționale, cât și schimbul de studenți, din prisma facilităților și resurselor financiare oferite studenților străini. În definitiv, tocmai această rivalitatea a produs concurență, în vreme ce finalitatea concurenței se transpune în dezvoltare și inovație, elemente impuse nemijlocit prin intermediul mobilităților academice.

Capitolul al treilea se concentrează pe traseul academic al studenților ieșeni pentru care tentația Occidentului era incomensurabilă. În acest caz accentul cade pe tipologia studentului pelerin ieșean, de vreme ce generația interbelică propunea o societatea ce trebuia să aibă o construcție de sorginte occidentală, în cadrul căreia se reclama o elită academică pe cât românească, pe atât de europeană. Tot în acest capitol au fost prezentate particularitățile mediilor universitare interbelice avute de noi în vedere, și anume cel francez, dar și cel german, urmărindu-se felul în care acestea au influențat migrația studențească. Capitolul cuprinde și analiza cantitativă a situației studenților din România în spațiul universitar occidental, surprinzând evoluția fenomenului și opțiunile studenților în ceea ce privește universitățile și domeniile de studiu.

Acest capitol oferă, așadar, o imagine asupra situației studenților din România la universitățile străine în perioada 1919-1929, dar și imaginea unor multiple similitudini între poziția naționalistă și antisemită a autorităților germane, și atitudinea autorităților românești. În fapt, încă de la debutul anilor interbelici publicul studențesc ieșean s-a remarcat ca fiind naționalist și antisemitism, astfel încât înțelegem cu ușurință atracția exercitată de spațiul

universitar german asupra tinerilor din România. Din aceleași considerente se explică și predispoziția studenților români în a rezona cu regimul nazist și valorile acestuia în anii 30,³ de vreme ce relansarea culturală specifică anilor 20 a spațiului european a fost înlocuită treptat cu o propagandă culturală, mai ales după 1933. Cu siguranță, migrația studenților din România către instituțiile de învățământ superior germane este așezată în contextul mai larg al relațiilor dintre cele două state în perioada 1933-1945.

Capitolul al patrulea oferă o imagine asupra universitarilor ieșeni și mediile academice europene în perioada interbelică prin raportare la activitatea acestora în instituții de cooperare intelectuală, în contextul confruntării permanente a celor două modele propuse de universitățile franceze și cele germane, care concureau pentru întâietate în ceea ce privește opțiunea tinerilor români care doreau să studieze în străinătate. În aceste condiții, universitarii, mai cu seamă cei germani sau francezi asupra cărora ne-am aplecat atenția, din prisma influenței manifestate asupra spațiului românesc, sunt percepuți ca „cei mai proeminenți reprezentanți ai elitei ca întreg”, ce imprimă anumite standarde după care puteai avea acces la categoria elitelor, impunând „aspirațiile culturale și politice, ideologia” așa cum F. Ringier își exprima convingerile⁴.

Pentru stabilirea contextului și trasarea coordonatelor pe baza cărora au avut loc schimburile academice și de studenți de-a lungul perioadei interbelice, am încercat să punctăm câteva caracteristici capabile să surprindă împrejurările și climatul în care, într-o perioadă distinctă a istoriei sale, Universitatea din Iași și-a continuat și desăvârșit activitatea constructivă. În aceeași ordine de idei, ne-am propus să cuprindem întreaga gamă de preocupări și manifestări ale forului ieșean pentru a marca căile de bază, în vederea realizării unei sinteze ample. Cuprinsul lucrării de față vorbește de la sine, astfel încât simpla enumerarea a capitolelor este suficientă unei priviri de ansamblu asupra problematicii abordate: *Situația Universității din Iași în perioada interbelică, Învățământul superior ieșean în circuitul european interbelic, Studenții ieșeni în „peregrinație academică”, Universitarii ieșeni și mediile academice europene în perioada interbelică*. Pentru a surprinde esența lucrării putem cita chiar și câteva subcapitole, respectiv *Universitățile românești și tentația Occidentului, Peregrinatio academica în perioada interbelică, Universitate și politică, sau Activitatea universitarilor ieșeni în instituții internaționale de cooperare intelectuală*.

---

³ Constantin Buchet, *România și republica de la Weimar 1919-1933. Economie, diplomație și geopolitică*, București, Editura All, 2001, p. 12-16.

⁴ F. Ringier, *Fields of knowledge. French academic culture in comparative perspective 1890-1920*, Paris, 1992, p. 2.

Observăm că în cadrul fenomenului *peregrinatio academica*, caracteristic perioadei interbelice, studenții și profesorii reprezintă principalii actori implicați. Mobilitatea academică devine o dominantă a vremii, context în care tinerii angajați în astfel de experiențe constituie simboluri sociale, consecință a imaginii create în urma contactului cu lumea *din afară*. În fond, acest fenomen a creat condițiile unui dialog interuniversitar. Analiză sintetică asupra mobilității academice din perioada interbelică, privind problema recrutării și pregătirii tinerilor ieșeni, dar și a influenței occidentului universitar asupra României, lucrarea vine în întâmpinarea înțelegerii dinamicii de formare a elitelor românești. Pe de altă parte, contactul permanent cu Occidentul a facilitat modificarea fundalului și a instrumentelor de realizare a mobilității personalului didactic și a studenților, contribuind la evoluția învățământului superior românesc.

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE

I. 1. Arhive

- Arhivele Naționale Iași, Universitatea „Al. I. Cuza”, Fond Rectorat.
- Ibidem, Fond Facultatea de Litere și Filosofie; Ibidem, Fond Facultatea de Drept; Ibidem, Fond Facultatea de Medicină; Ibidem, Fond Facultatea de Științe; Ibidem, Colecția Stampe și Fotografii; Ibidem, Fond familial Alexandru și Vera Myller; Ibidem, Direcția Corespondență.
- Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond Ministerul Instrucțiunii, Direcția Învățământului Superior; Ibidem, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice.
- Biblioteca Central Universitară „Mihai Eminescu”, Iași, Secția Colecții Speciale-Carte Rară, Arhiva 374 (Traian Bratu).
- Biblioteca Națională a României, Secția Manuscrise, Fond St. Georges, Arhiva Ioan Borcea; Ibidem, Arhiva Ion Petrovici.

I. 2 Surse administrative

- *Anuarul general al Universității din Iași*, tipărit cu prilejul jubileului de 50 de ani, Iași, 1911.
- *Anuarul general al Universității din Iași. Programele cursurilor pentru anul școlar 1918-1919*, Iași, 1918.
- *Anuarul Universității din Iași 1924-1924*, Iași, 1925.
- *Anuarul Universității din Iași. Anul școlar 1925-1926*, Iași, 1927.
- *Anuarul Universității din Iași. Anii școlari 1926-1927 și 1927-1928*, Iași, 1928.
- *Anuarul Universității Mihăilene din Iași, 1930-1935*, publicat de Traian Bratu, Rectorul în funcțiune al Universității, Iași, 1936.
- Asociația profesorilor universitari din România, *Adunarea generală din 1921. Cluj*, 1921.
- Idem, *Adunarea generală din 1923: dare de seamă*, Iași, 1924.
- Idem, *Adunarea generală din Cernăuți. 1926*, Cernăuți, 1926.
- Idem, *Adunarea generală Cluj. 1929*, Cluj, 1929.
- Idem, *Adunarea generală București. 1930*, București, 1930.
- *Facultatea de Științe. Organizarea și mijloacele de care dispune*, Iași, 1913.

I.3 Corespondență

- *Alexandru Odobescu și corespondenții săi*, ediție de Filofteia Mihai și Rodica Bichis, București, Editura Minerva, 1984.
- *Alexandru Philippide în dialog cu contemporanii*, vol. I-II, ediții îngrijite de I. Oprișan, Editura Minerva, București, 1986, 1987.
- Boar, Mariana, Boar Liviu, *Al. Vlahuță în corespondență cu Paul Bujor (1901-1918)*, în „Manuscriptum”, 1986, nr.2.
- Bălăn, T., *O scrisoare a lui Xenopol din anul 1871*, Iași, 1945.
- *Dimitrie Gusti. Scrisori primite (1933-1955)*, în „Manuscriptum”, 1987, nr. 4.
- *George Călinescu și contemporanii săi. Corespondență primită*, vol. I-II, București, 1984, 1987.
- Ivănescu, Dumitru, *Ilie Bărbulescu. Note epistolare*, în „AIIIX”, 2001.
- *Karl Kurt Klein, 1897-1997. Corespondență*, coord Ioan Dordea, Cluj, Editura Clusin, 1997.
- Lovinescu, Eugen, *Scrisori și documente*, ediție îngrijită, prefață, note și indici de Nicolae Scurtu, București, Editura Minerva, 1981
- Mihăilescu, Lidia, *Completări la o bibliografie. C. I. Parhon în corespondență*, în „Studii și Comunicări. Muzeul Câmpulung-Muscel”, 1987, nr.4.
- Oprișan, I., *Al. I. Philippide. Jerfă totală, Corespondența cu H. Suchler, (1899-1902)*, în „Manuscriptum”, 1984, 15, nr. 4.
- Pârvan, Vasile, *Corespondență și acte*, ediție îngrijită, cu introducere, note și indice de Al. Zub, București, Editura Minerva, 1973.
- *Scrisori către Al. Rosetti, 1916-1968*, ediție îngrijită, prefață, note de Al. Rosetti, București, Editura Minerva, 1979.
- *Scrisori către G. Ibrăileanu*, ediții îngrijite de M. Bordeianu, V. Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu, Al. Teodorescu, vol. I-IV, București, 1966, 1971, 1973, 1982.
- *Scrisori către Ion Bianu*, ediții îngrijite de Marieta și Petre Croicu, vol. I-IV, București, Editura Minerva, 1974, 1975, 1976, 1978.
- Spinei, Victor, *Din corespondența și actele lui Gh.I. Brătianu*, în *Confluente istoriografice românești și europene*, Iași, 1988.

I. 4 Memorialistică

- *Amintiri despre Traian Bratu*, în *Interferențe culturale româno-germane*, Iași, 1986.
- *Amintiri despre G. Ibrăileanu*, antologie și bibliografie de Ion Popescu Sureteanu, I-II, Iași, Editura Junimea, 1974, 1976.
- Andrei, Petre, *Jurnal. Memorialistică. Corespondență*, ediție îngrijită de Petru Andrei, V. F. Dobrinescu, Doru Tompea, Iași, 1993.
- Anghel, Rodica, Radu, Rodica, *Documente inedite referitoare la profesorul universitar Ilie Bărbulescu*, în „Cercetări Istorice”, 1983-1984.
- Bănulescu, Ștefan, Ilie Purcaru, *Colocvii*, București, Editura Tineretului, f.a.
- Biberi, Ion, *Lumea de mâine*, București, Editura Forum, 1945.
- Botez, Demostene, *Memorii*, București, Editura Minerva, 1970.
- Bujor, Paul, *Un episod din Marele Nostru Războiu la 1917*, Iași, 1943
- Dafin, Ioan, *Iașii cultural și social: amintiri și însemnări*, vol. I- II, Iași, 1929.
- Idem, *Figuri ieșene*, Ediția a II-a, Iași, 1928.
- Gheorghiu, T., *Miercuri la Însemnări Ieșene*, Iași, 1980.
- Giurescu, Constantin, *Amintiri*, ediție îngrijită de Dinu C. Giurescu, București, Editura All, 2000.
- Iordan, Iorgu, *Memorii*, București, Editura Eminescu, vol.I-III, 1976-1977-1979.
- Kirițescu, C., *Portrete. Oameni pe care i-am cunoscut*, București, 1985.
- Leon, N., *Amintiri*, II, Iași, 1925.
- Idem, *Note și amintiri*, București, 1933.
- Moroianu, D., *Focul viu*, București, 1963.
- Myller, Al., *O carieră universitară*, în *Seminarul Matematic Alexandru Myller. 100 de ani de existență*, coord. Gh. Aniculăesei, Iași, 2010.
- Panaitescu Petre, *Pagini de jurnal(1921-1927)*, ediție îngrijită de Silvia Panaitescu, Cluj, Editura Dacia, 1974.
- Petrovici, Ion, *Amintiri universitare*, București, Editura Alcalay, 1920.
- Idem, *De-a lungul unei vieți. Amintiri*, București, Editura Pentru Literatură, 1966.
- Idem, *Figuri dispărute*, București, Editura Ancora, 1924.
- Popa, Gr. T. *Din viața universitară. Amintiri, critici și propuneri*, București, 1924.
- Speranția, Eugeniu, *Figuri universitare*, București, 1967.
- Vasile Pârvan, *Corespondență și acte*, ediție îngrijită, note și indici de Al. Zub, București, Editura Minerva, 1973.

I. 5. Presă

- „Aurora”, București, 1922.
- „Arhiva”, Iași, 1926.
- „Curentul Nou”, București, 1920
- „Cuvântul”, București, 1925.
- „Evenimentul”, Iași, 1920-1923.
- „Îndreptarea”, București, 1922.
- „Lumea”, Iași, 1920, 1922-1927.
- „Liga Poporului”, Iași, 1919-1920.
- „Minerva”, Iași, 1928.
- „Mișcarea”, Iași, 1921-1923.
- „Monitorul Oficial”, 1925.
- „Opinia”, Iași, 1920-1926.
- „Ordinea”, Iași, III, 1930.
- „Scânteia”, Iași, 1923.
- „Studentul nou”, Paris, 1934.
- „Studii și Cercetări Istorice”, Iași, 1943.
- „Ultima oră”, Iași, 1929.
- „Union des Anciens Etudiants de l’Université Libre de Bruxelles. Annuaire, 1919-1920”. Imprimerie Oscar Lamberty.
- „Țara Nouă”, București, 1919.
- „Tribuna”, Iași, 1918.
- „Viața Românească”, Iași, 1928.
- „Viața Universitară”, Iași, 1925.
- „Zvastica”, Iași, 1926.

II. INSTRUMENTE DE LUCRU

- *Antologia legilor învățământului din România*, București, 2004.
- Anghel, Rodica, Ivănescu, Dumitru, *Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Rectoratul, 1860-1944. Inventar arhivistic*, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1985.

- Anghel, Rodica, *Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Facultatea de litere în istoria învățământului și a culturii românești. Inventar arhivistic*, București, Arhivele Naționale ale României, 1998.
- Balacciu, Jana, Chiriacescu, Jana, *Dicționar de lingviști și filologi români*, București, 1978.
- Bordeianu, Mihai, Vladconschi Petru, *Învățământul românesc în date*, Iași, 1979.
- Braustein, Iancu, *Evreii în prima Universitatea din România (1860-1948). Catalogul documentelor aflate în Fondul Rectorat de la Arhivele Naționale, Direcția Județeană Iași, 1860-1948*, Iași, 2001.
- *Dicționarul personalităților juridice românești*, Toader Tudorel, Dan Măță, Ioana Costea, București, Editura Hamangiu, 2008,
- Duțu, Mircea, *O istorie a avocaturii române*, vol. I, București, Editura Economică, 2001.
- *Enciclopedia României*, București, 2002.
- Georgescu, I. L., *Protagoniști ai dreptului comercial român*, București, 2002.
- Mamina, Ion, Scurtu, Ion, *Guverne și guvernanți. 1916-1938*, București, 1996.
- Negulescu, Paul, Dumitrescu, Ion, Alexianu, George, Dragoș, Titus, Demetrescu, O. C., *Codul învățământului (primar, secundar, superior)*, București, Editura Librăriei Pavel Suru, 1929.
- Popescu, Sorin, Prelipceanu, Tudor, *Stele de primă mărime ale presei juridice românești*, București, 2005.
- Rusu, Dorina, *Membrii Academiei române (1866-1999), Dicționar*, București, 1999.
- Vermeulen, Jean H., *Statutul funcționarilor publici*, București, 1933.

III. LUCRĂRI GENERALE

- Agrigoroaiei, Ion (coord.), Buruiană, Ovidiu, Iacob, Gheorghe, Turliuc, Cătălin, *Modernitatea României în paradigmă europeană*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005.
- Angelescu, Constantin, *Activitatea Ministerului Instrucțiunii*, București, 1924.
- Idem, *Organizarea învățământului în 28 de țări*, București, 1932.
- Daniel Apostol, *Criza, a cincea putere în stat: managementul crizelor politice și economice, reflectat în presa timpului în România anilor 1930 – 1939*, Editura Universul Juridic, București, 2009.

- Bacon, Walter, *Nicolae Titulescu și politica externă a României*, Iași, Institutul European, 1999.
- Barbu, Viorel, *Universitatea „Al. I. Cuza” la 125 de ani*, în „Forum”, nr. 12, 1985.
- Boia, Lucian, *Evoluția istoriografiei românești*, București, 1976.
- Idem, *Occidentul. O interpretare istorică*. Traducere din franceză Emanoil Marcu, Editura Humanitas, București, 2007.
- Idem, *România, țară de frontieră a Europei*, Editura Humanitas, București, 2007.
- Bordeianu, Mihai, Vladconschi Petru, *Învățământul românesc în date*, Iași, 1979
- Bourdieu, Pierre, *Economia bunurilor simbolice*, introducere și prefață de Mihai Dinu Gheorghiu, București, Editura Meridiane, 1986.
- Braunstein, Iancu, *Evreii în prima Universitatea din România (1860-1948)*, Iași, 2001.
- Bratu, Traian, *Politica națională față de minorități. Note și observațiuni*, Iași, 1923.
- Busuioceanu, Alexandru, *Caietele de la miezul nopții, Jurnal*, București, Editura „Jurnalul Literar”, 2001.
- Charle, Christophe, Verger, J., *Istoria Universităților*, Iași, 2001
- Charle, Christophe, *Intelectualii în Europa secolului al XIX-lea*, Iași, 2002.
- Idem, *La Republique des universitaires. 1870-1940*, Paris, 1994.
- Cloșcă, Constantin, *Contribuția Universitatea din Iași la afirmarea învățământului tehnic superior în perioada interbelică*, în „AȘUI-ist”, 1986.
- Cornea, Paul, *Presa literară și istoria literaturii*, în vol. *Revistele literare românești din secolul al XIX-lea*, Editura Minerva, 1970.
- Cristea, Gabriela C., *Reforma învățământului. O perspectivă istorică (1864-1944)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001
- Cristian, Marius, *Un moment din istoria Universității din Iași: redeschiderea cursurilor de după războiul de reîntregire a neamului*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași*, 1986.
- Dascălu, Nicolae, *Propaganda externă a României în perioada interbelică, 1919-1939*, București, Editura Universității.
- Diac, Florin, *O istorie a învățământului românesc modern. Volumul I. Secolul XVII-1944*, Editura Oscar Print, București, 2004.
- Dinu, Constantin, Gartenberg, Leontina, *Învățământul în presa progresistă și de partid (1872 -1944)*, București, 1961.
- Dobrinescu, Florin, *Studentimea ieșeană în viața social-politică a României contemporane*, Iași, 1975.

- Dorin, Mihai, *Universitatea ieșeană și societatea românească în epoca contemporană*, Extras din Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D.Xenopol” XXI/1, 1985, Editura Academiei, Iași, 1985.
- Gabrea, Iosif, *Școala românească și structura ei politică 1921-1931*, București, 1932.
- Haynes, Rebecca, *Politica României față de Germania între 1936 și 1940*, Editura Polirom, 2003.
- Hurmuzescu, Dragomir, *Istoricul Facultății de Științe din Iași*, în Anuarul General al Universității din Iași, Iași, 1911.
- Iacob, Gheorghe, *Dinamica și dimensiunile evoluției societății românești la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în vol. *Știință-Tehnică-Umanism*, Institutul Politehnic Iași, 1982.
- Idem, *Considerații asupra locului României în Europa la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în volumul *Știință-Tehnică-Umanism*, Iași, 1982.
- Idem, *Coordonatele dezvoltării României la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 1985.
- Idem, *Modernizare - Europeanism. România de la Cuza Vodă la Carol a-III-lea*, vol.I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 1996.
- Idem, *Integrarea României în Europa. Etapele și trăsăturile unui proces istoric*, în vol. *Tranziție și integrare europeană*, Iași, 1996
- Idem, *Istoria României*, Institutul Cultural Român, Cluj-Napoca, 2004.
- Idem, *România și Occidentul. Permanența tranziției*, în vol. *Experiențe istorice de integrare economică europeană* (coord. Maria Mureșan), București, 2006.
- Idem, (coord.), *Iași: Memoria unei capitale*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2008.
- Iorga, Nicolae, *Istoria învățământului în România*, București, 1971
- Kirițescu, Constantin, *Portrete. Oameni pe care i-am cunoscut*, București, 1985.
- Lăudat, Ion, *Universitatea românească în perioada 1918-1948. Lucrări de metodică și pedagogie*, Iași, 1980.
- Livizeanu, Irina, *Cultură și naționalism în România Mare (1918-1930)*, Editura Humanitas, București, 1998.
- Loghin, A., Platon, Gheorghe, Platon, Maria, *Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași*, Iași, 1972.
- McClelland, Charles, *State, society and university in Germany 1740-1914*, Cambridge University Press, 1980.

- Narly, C., *Reflexii cu privire la raportul dintre numărul universităților, populația și cultura unei țări*, în „Buletinul Academiei de Științe din România”, nr. 7, 1940.
- Nastasă, Lucian, *G.I. Brătianu – drumul spre împlinirea unei vocații*, în vol. *Confluente istoriografice românești și europene. 90 de ani de la nașterea istoricului Gheorghe I. Brătianu*, ed. V. Spinei, Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 1988.
- Platon, Gheorghe, Agrigoroaiei, Ion, Cojocariu, Mihai, *Alma Mater Iassiensis*, în „AȘUI-ist”, 1986.
- Idem, Russu, Vasile, Iacob, Gheorghe, Cristian, Vasile, Agrigoroaiei, Ion, *Cum s-a înfăptuit România modernă*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 1993.
- *Prelegeri universitare inaugurale. Un secol de gândire istoriografică românească (1843-1943)*, antologie, note și comentarii I. Agrigoroaiei, V. Cristian, I. Toderașcu, Iași, 1993.
- Pușcaș, Vasile, *Ideea de universitate în cultura română: aspirații naționale și modele europene*, în *Cultură și societate*, volum îngrijit de Al. Zub, București, 1991.
- Idem, *Universitate. Societate. Modernizare. Organizarea și activitatea științifică a Universității din Cluj (1919-1940)*, Ediția a II-a, Cluj, 2003.
- Radu, Rodica, *Probleme politice și culturale în dezbaterea intelectualității ieșene în anii imediat următori primului război mondial*, în „Cercetări istorice”, 1980.
- Said, Edward W., *Representations of the Intellectual*, New York, Vintage Books, 1996.
- Scurtu, Ioan, *La structure socio-professionnelle du Parlement roumain pendant les années 1919-1937*, în „Analele Universității București”, 1987.
- Idem, *Istoria civilizației românești. Perioada interbelică (1918-1940)*. Editura Enciclopedică, București, 2009.
- Sălăgean, Marcela, *România între 1919 și 1947*, în Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan (coord.), *Istoria României. Compendiu*, Editura Institutului Cultural Român, Cluj-Napoca, 2004
- Schorske, Carl E., *Viena fin de siècle. Politică și cultură*, traducere de Claudia Ioana Doroholschi și Ioana Ploșteanu, Iași, Editura Polirom, 1998.
- Sigmirean, Cornel, *Românii și învățământul superior din Transilvania și Ungaria în anii 1900-1918*, în vol. *Sabin Manuilă. Istorie și demografie*, ed. Sorina și Ioan Bolovan, Cluj, Fundația Culturală Română, 1995.
- Spinei, Victor, *Reprezentanți de seamă ai istoriografiei și filologiei românești și mondiale*, Brăila, 1994.

- Stratulat, Mihai, *Revizionismul și neorevizionismul ungar*, Editura Globus, București, 1994.
- Totu, Maria, Scurtu Ioan, Smârcea, Doina, *Din istoria studențimii române. Presa studentească (1851-1978)*, Universitatea din București, Facultatea de Istorie și Filosofie, București, 1979.
- Vlad, Laurențiu, *Ecouri românești în presa franceză: L'Illustration (1843-1944)*, București, Editura Universității, 2004.
- Zaharia, Ermona, *Pedagogia românească interbelică*, București, 1971.
- Zub, Alexandru, *Orizont închis. Istoriografia română sub dictatură*, Institutul European, Iași, 2000.
- Zub Alexandru, Nastasă, Lucian, *Ilie Minea (1881-1943)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1996.

IV. LUCRĂRI SPECIALE

- Agache, Astrid, Agache, Dumitru, *Ion Nistor – docent al Universității din Viena*, în vol. *Ion Nistor (1876-962)*, ed. Al. Zub, Iași, Ed. Universității „Al.I. Cuza”, 1993.
- Agrigoroaiei, Ion, *Ion Borcea- profesorul democrat*, în „Memoriile secțiilor științifice”, seria IV, 1979.
- Idem, *Universitatea din Iași în perioada interbelică. Preocupări științifice*, în „AȘUI-ist”, 1985.
- Idem, *Pagini din istoria Universității ieșene în perioada interbelică*, în *Universitatea din Iași. De la modelul francez la sistemul Bologna*, coord. Ghe. Iacob, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007.
- Amzăr, Dumitru Cristian, *Din istoria relațiilor româno-germane*, București, Editura Mica Valahie, 2008.
- Idem, *Kogălniceanu la Berlin. Câteva date noi din vremea studiilor*, în „Cercetări literare”, III, 1939.
- Idem, *Studenți români în străinătate (Universitatea din Berlin). Date și interpretări statistice*, în „Cercetări literare”, IV, 1941.
- Angelescu, Constantin, *Studenții români în străinătate. Universitatea din Bruxelles*, în „Studii și Cercetări Istorice”, Iași, XVIII, 1943.
- Bărbulescu, Ilie, *Câteva pagini de istorie contemporană. Pro domo într-un „Memoriu-protest”*, Iași, Tipografia H.Goldner, 1932.

- Bîldescu, Emil, *Aportul intelectualității progresiste din România la lupta pentru un învățământ democratic (1918-1944)*, în „Anuarul Institutului de Istorie P.C.R.”, nr.4, 1969.
- Bejan, Vlad, *Din viața studentescă de la Marea Unire-1918*, Editura Fundației Axis, Iași, 2007.
- Berindei, Dan, *Cultura națională română modernă*, București, Editura Eminescu, 1986.
- Bloch, Marc, *Types de structure sociale dans la vie rurale française, în Travaux du XIVe Congres International de Sociologie, Communications, Serie B – Le Village*, vol. 1, București, Institut International de Sociologie, 1939.
- Bocșan, N., Bărbuță, N., *Contribuții la formarea elitei economice românești. Studenții din România și din Transilvania la Institutul Superior de Comerț din Anvers, 1868-1914*, în *Itinerarii istoriografice*, ed. Gabriel Bădărău, Iași, Fundația Academică „A.D.Xenopol”, 1996
- Boia, Lucian, *Sur la diffusion de la culture européenne en Roumanie (XIXe siècle et début du XXe siècle)*, în „Analele Universității București”, 1985.
- Idem, „*Germanofilia*”. *Elita intelectuală românească în anii primului război mondial*, Editura Humanitas, București, 2009
- Idem, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930-1950*, Editura Humanitas, București, 2011.
- Bogdan, Damian P, *Legăturile slavistului Ioan Bogdan cu Rusia (1888-1914)*, în vol. *Studii privind relațiile româno-ruse*, III, București, 1963.
- Bodó, Béla , *Foreign Students in Nazi Germany*, în „East European Quarterly”, XXXVII, 2003.
- Bold, Emilian, Tanasă, Gheorghe, *Evoluția legislației învățământului superior în epoca contemporană*, în „Analele Științifice ale Universității Al. I. Cuza Iași”, 1985.
- Botoșineanu, Cătălin, *Profesorii Universității din Iași și primul război mondial. Cazul Facultății de Litere*, în „Analele Universității Al. I. Cuza”-Istorie, LII-LIII, 2006-2007.
- Idem, *Atitudinea corpului profesoral al Universității din Iași față de violențele studentești*, în vol. *Profesori și studenți evrei la Universitatea din Iași*, coord. Al. F. Platon, Carol Iancu, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2012.
- Idem, *Disensiuni administrative și polemici politice la Universitatea din Iași. Conflictul dintre A.C.Cuza și Traian Bratu (1921-1922) în Universitatea din Iași. De la modelul francez la sistemul Bologna*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007.

- Buruiană, Ovidiu, *Integrare și marginalizare în mediul academic. Studenții evrei la Universitatea din Iași în perioada interbelică*, în vol. *Profesori și studenți evrei la Universitatea din Iași*, coord. Al. F. Platon, Carol Iancu, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2012.
- Bourdieu, Pierre, *The State Nobility (Elite Schools in the Field of Power)*, Cambridge, Polity Press, 1996.
- Caron, Jean-Claude, *Paris, capitale universitaire de l'Europe*, în vol. *Sozialer Raum und akademische Kulturen. Studien zur europäischen Hochschul- und Wissenschaftsgeschichte im 19. und 20. Jahrhundert*, hrsg. von J. Schriewer, E. Keiner, Ch. Charle, Frankfurt am M., Berlin, Peter Lang Verlag, 1993.
- Carpinschi, Anton, *Preocupări de sociologie politică la Petre Andrei*, în „Anuarul de științe sociale”, Iași, 1988.
- Cândea, Romulus, *Reforma învățământului superior*, Discurs rostit la Senat, Cernăuți, Editura Glasul Bucovinei, 1931.
- Cristian, Vasile, *Universitatea Al. I. Cuza. Dezvoltarea științei, portrete*, Iași, 1985.
- Cristian, Vasile, Platon, Gh. (coord.), *Istoria Universității din Iași. Dezvoltarea științei*, Iași, Editura Junimea, 1986.
- Charle, Ch., *Paris, fin de siècle. Culture et politique*, Paris, Seuil, 1998.
- Comarnescu, Petre, *Tipul de student realizat de Universitățile anglo-americeane*, în „Vremea”, IX, nr. 463, 1936.
- *Contribuții la Istoria dezvoltării Universității din Iași 1860-1960*, București, 1960.
- Contele de Saint-Aulaire. Ambasador al Franței, *Cuvinte franco-române*, Atelierul Grafice, București, 1930.
- Corbea-Hoișie, A., *Germanistica universitară în Iași. Bilanțul unui multiplu început*, în *Universitatea din Iași. De la modelul francez la sistemul de la Bologna*, coord. Gh. Iacob, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007.
- Dragan, Mihai, *Ibrăileanu și Gherea*, în „România Literară”, nr. 25, 1985.
- Docea, Vasile, *Străinii de alături. Explorări în istoria mentalităților și a comunicării interculturale*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2006.
- Dungaciu, Dan, *Elita interbelică, Sociologia românească în context european*, București, 2003.
- Eliade, Pompiliu, *Influența franceză asupra spiritului public în România*, ed. A. Creția și Al. Duțu, București, Editura Univers, 1982.

- Ferté, Patrick, Barrera, Caroline *Etudiants de l'exil. Migrations internationales et universités refuges (XVIè-XXè siècles)*, Presses universitaires du Mirail, 2010.
- Filimon, A., *Legăturile științifice ale Universității din Iași cu universități străine*, în *Universitatea din Iași 1860-1985. Pagini din istoria învățământului românesc*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1987.
- Filip, Gheorghe, *Idei și acțiuni progresiste ale cadrelor didactice și studenților facultății de drept din Iași între cele două războaie mondiale*, în „Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 1989.
- Forțu, Gh., *Criza de profesori*, în „Curentul Nou”, București, Anul I, nr. 25/5 sept, 1920.
- Fotino, Matei, *Teze de doctorat susținute de de români între 1907-1914 la Universitățile din Franța*, în „Convorbiri literare”, nr. 60, mai-august, 1927.
- Găvănescul, Ion, *La o răspântie a istoriei naționale. Orientare asupra politicii culturale a României întregite*, Iași, 1923.
- Gusti, Dimitrie, *Necesitatea culturii sociale și politice în Universitate*, în „Revista universitară”, 1926.
- Grüttner, Michael, *Students in the Third Reich. History of German Student Unions 1933-1945*. Schöningh, Paderborn 1995;
- Idem, *The Berlin University between the world wars 1918-1945 (history of the university Unter den Linden)* volume 2. In collaboration with Christoph Jahr, Sven Kinas, Anne Chr. Nagel and Jens Thiel. Academy, Berlin, 2012.
- Hurmuzescu, D., *Studenții români la universitățile străine*, în „Cultura română”, III, nr. 4, 1906.
- Iacob, Gheorghe, *Rolul elitei politice în modernizarea României*, în „Xenopoliana”, VI, 1-2/1998.
- Idem, *Noul cadru de afirmare a culturii. Invățământul, în Marea Unire din 1918 în context european* (coord. Ioan Scurtu), Editura Enciclopedică, București, 2003.
- Idem, *Universitatea Al.I.Cuza. Omnes is uno*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007.
- Iacob, Gheorghe, Platon Alexandru-Florin, (coordonatori), *Istoria Universității din Iași*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2010.
- Idem, (coord.), Cornelia-Mirela Medeleanu, Ionuț Nistor, *Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” –Iași, Anuar (1989-2009)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2010.

- Idem, (coord.), *Universitatea din Iași (1860-2010). Facultăți-Profesori-Școli științifice*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2011.
- Iamandi, Victor, *Cum a ajuns G. Brătianu la Universitate. Fapte și constatări*, în „Ordinea”, III, 1930.
- Ioncioaia, Florea, *Tinerii români și greci la studii în Franța*, în vol. *Istoria ca lectură a lumii*, ed. L.Năstasă, Iași, Institutul de Istorie „A.D.Xenopol”, 1994.
- Idem, *Nicolae Iorga, historien de l'éducation*, în Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol”, Iasi, t. XXXVII, 2000.
- Idem, *Universitarii și istoria universității. I. Istoriografia Universității: tipologie, obiect, probleme* în AȘUI-Ist, Tomul LI, 2005.
- Iordan, Iorgu, C. *Stere profesor la Universitatea din Iași*, în „Manuscriptum”, nr. 2, 1976.
- Ivănescu, George, *Relațiile româno-franceze în secolele XIX-XX*, Iași, 2003.
- Josephson, Matthew, *Nazi culture: the Brown Darkness over Germany*, The John Day Company, New York, 1933.
- Jarausch, Konrad H, *Students, society, and politics in imperial Germany. The rise of academic illiberalism*, Princeton, Princeton University Press, 1982.
-
- Karady, Viktor, *Projet d'étude sur la genèse historique de la recherche scientifique en lettres et dans les sciences humaines en France*, în „Social Science Information”, 10, 103, 1971.
- Idem, *De la métropole académique à l'université de province. Note sur la place de Vienne dans le marché international des études supérieures (1880-1938)*, în „Revue germanique internationale”, 1/1994.
- Idem, *La migration internationale d'étudiants en Europe, 1890-1940* în *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, no.145/2002.
- Kurt Klein, Karl, *Relații literare româno-germane*, Heidelberg, 1929.
- Laqua, Daniel, *Internationalisme ou affirmation de la nation? La coopération intellectuelle transnationale dans l'entre-deux-guerres*, „Critique Internationale”, nr. 52, 2011.
- Lăzărescu, George, *Școala română din Roma*, Editura Enciclopedică, București, 1996.
- Lee, Stephen J., *The Weimar Republic*, second edition, Routledge, London and New York, 2010.

- Macovei, Adrian, *Unele aspecte din istoria universității ieșene (1918-1919)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1919.
- Macarie, Gheorghe, *Interferențe spirituale italo-române*, Ed.Universitas XXI, Iași, 2002.
- Manitakis, Nicolas, *Étudiants étrangers, universités françaises et marché de l'emploi du travail intellectuel (fin XIXe-années 1930). Certifier sans gratifier, des titres universitaires pour l'exportation*, în vol. *Construction des nationalités et immigration dans la France contemporaine*, ed. Éric Richard și Gérard Noiriel, Paris, Presses de l'École Normale Supérieure, 1997
- Mândruț, Stelian, *Rolul politehnicii din Viena în formarea intelectualității tehnice românești (1867-1918)*, în „Xenopoliana”, Iași, IV, 1996, nr. 4-6.
- Idem, *Ilie Minea, student la Universitatea din Budapesta (1900-1905)*, în vol. *Ilie Minea (1881-1943)*, ed. Al. Zub, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1996.
- McClelland, Charles, *State, society and university in Germany 1740-1914*, Cambridge University Press, 1980
- Myller, Vera, *Inferioritatea intelectuală a femeii*, în „Asociația pentru emancipare civilă și politică a femeilor române”, II, nr. 2, Iași, 1918.
- Moulinier, Pierre, *La naissance de l'étudiant moderne (XIXe siècle)*, Paris, Éditions Belin, 2002.
- Nastasă, Irina, *Universitățile celui de-al III-lea Reich și propagarea ideologiei naziste. Câteva reflecții asupra studenților români aflați la studii în spațiul german*, „Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu”, seria Historica, Cluj, XLVII, 2008.
- Năstasă, Lucian, *Le rôle des études à l'étranger dans la carrière des professeurs d'université roumains (1864-1944)*, în vol. *L'enseignement des elites en Europe Centrale (19e-20e siècles)*, sous la direction de Victor Karady et Mariusz Kulczykowski, Cracovie, Université Jagellonne, 1999
- Idem, *Strategii matrimoniale în mediul universitar românesc la finele sec. XIX. Cazul Nicolae Iorga*, în vol. *Istoria ca lectură a lumii*, coord. G.Bădărău, L. Boicu, L. Nastasă, Iași, Fundația Academică „A.D. Xenopol”, 1994,
- Idem, *Rolul universităților occidentale în modernizarea și europenizarea elitelor românești*, în „Xenopoliana”, nr.1-2, 1998.
- Idem, *Generație și schimbare în istoriografia română (sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX)*, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 1999.

- Idem, *Spațiul universitar german și formarea elitelor intelectuale românești(1864-1944)*, în „Trans. Review”, nr. 3, 2003.
- Idem, *Intelectualii și promovarea socială*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2004.
- Idem, *For a Prosopography of the Romanian Academic Migrations (1864-1948). Sources and Historiography*, în vol. „Academic Migrations, Elite Formation and Modernisation of Nation States in Europe”, ed. Victor Karay și Natalia Tikhonov, Budapest, CEU Pasts, Inc., 2005.
- Idem, *Itinerarii spre lumea savantă. Tineri din spațiul românesc la studii în străinătate (1866-1944)*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2006.
- Idem, „Suveranii” *Universităților românești. Mecanisme de selecție și promovare a elitei intelectuale*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007.
- Idem, *Românii în „peregrinatio academica”. Câteva repere asupra logicii migrației studențești și a transferurilor culturale în epoca precomunistă*, în *Intelectualii și societatea modernă. Repere central-europene*, coord. Cornel Sigmirean, Editura Universității „Petru Maior”, Tg. Mureș, 2007.
- Idem, *Intimitatea amfiteatrelor. Ipostaze din viața privată a universitarilor „literari” (1864-1948)*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010.
- Nistor, Ionuț, *Aniversarea semicentenarului (1911)*, în *Istoria Universității din Iași*, Alexandru Florin Platon, Gheorghe Iacob (coord.), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010.
- Idem, *Universitatea din Iași în timpul campaniei din 1916-1917*, în *Orașul Iași. „Capitala rezistenței până la capăt” (1916-1917)*, Ion Agrigoroaiei (coord.), Edit. Junimea, Iași, 2016, p. 203-212;
- Idem, *Diplomatie culturelle et militantisme idéologique. L’Université de Iasi et le milieu académique est-allemand à la fin des années ’50 et au début des années ’60 du XXe siècle*, în „Historia Universitatis Iassiensis”, I, 2010, Iași.
- Neagoe, Stelian, *Triumful rațiunii împotriva violenței. Viața universitară ieșeană interbelică*, Editura Junimea, Iași, 1977.
- Oancea, Gheorghe I., *Emigrația română din Italia și Franța și rolul ei în făurirea statului național unitar român*, în „Ziridava”, X, 1979.
- Ory, Pascal , *L’Histoire culturelle*, Paris, Presses Universitaires de France, 2004.
- Palade, Gheorghe, Iacob, Gheorghe, *Iași-Chișinău. Legături universitare în perioada interbelică*, în vol. *Românii în afara granițelor țării. Coordonate istorice și naționale*, ed. Iulian Pruteanu - Isăcescu și Mircea-Cristian Ghenghea, Iași 2007.

- Papuc, Livia, *Studenți în mirajul Europei*, în Lucian Năstasă, *Itinerarii spre lumea savantă. Tineri din spațiul românesc la studii în străinătate (1866-1944)*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2006.
- Pascu, Grigore, *Prestigiul oligarhiei universitare*, în „Arhiva Societății Științifice și Literare din Iași”, XXIX, 1922.
- Petrovici, Ion, *Menirea Universității*, în „Minerva”, an II, nr.2, Iași, 1928.
- Platon, Al. F., *Istoria socială contemporană și istoria intelectualilor*, prefață la C. Charle, *Istoria intelectualilor în Europa secolului al XIX-lea. Esseu de istorie comparată*, traducere Tudor Vlădescu, ediție îngrijită și prefață de Al. F. Platon, Iași, Institutul European, 2002.
- Platon, Gheorghe, Cristian, Vasile, Agrigoroaiei, Ion, *Istoria Universității din Iași*, Editura Junimea, Iași, 1985.
- Prochasson, Christophe, *La politique comme culture*, în „Le Movement social”, 2002/3, nr. 200.
- Pușcaș, Vasile, *Concepții și modele universitare europene (sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX)*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie”, Iași, XXIX/1, 1987
- Idem, *Ideea de universitate în cultura română: aspirații naționale și modele europene*, în *Cultură și societate*, volum îngrijit de Al. Zub, București, 1991.
- Polverejan, A, *Din activitatea studenților români din străinătate. „Charta Rotunda” (1893)*, în „Apulum”, VII, 1969, nr.2.
- Popa, Gr.T, *Problema învățământului superior. Considerații critice*, Iași, 1930
- Poni, Petru, *Sorbona*, în „Însemnări ieșene”, Iași, I, nr.10, 1936.
- Popescu-Spinei, Marin, *Instituții de înaltă cultură*, Editura Datina românească, Vălenii de Munte, 1932.
- Prodan, Dan, *Preocupări de orientalistă și turcologie în opera lui Nicolae Iorga*, în „Anuarul Institutului de Istorie A.D. Xenopol”, XXXVIII, 2001.
- Radu, Rodica, *Preocupări pentru dezvoltarea procesului de învățământ la Universitatea Cuza*, în „Cercetări Istorice”, 1983-1984.
- Eadem, *Probleme politice și culturale în dezbaterile intelectualității ieșene în anii imediat următori primului război mondial*, în „Cercetări istorice”, 1980.
- Rădulescu, Mihai Sorin, *Studenți români la Universitatea din Giessen*, în vol. *Timpul istoriei. Profesorului Dinu C. Giurescu*, ed. I. Scurtu și M.S. Rădulescu, București, 1998.

- Rados, Leonidas, *Interferențe româno-elene (secolele XV-XX)*, Fundația Academică „A.D.Xenopol”, Iași, 2003.
- Idem, *Interferențe universitare sud-est europene. Bursierii români la Universitatea din Atena în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în Intelectualii și societatea modernă. Repere central-europene*, coord. Cornel Sigmirean, Editura Universității „Petru Maior”, Tg. Mureș, 2007.
- Ringer, Fritz, *Fields of Knowledge. French academic culture in comparative perspective 1890-1920*, Cambridge University Press, Editions de la maison des sciences de l’homme, Cambridge, Paris, 1992.
- Romanescu, Constantin, *Un secol de învățământ medical superior la Iași, Întreprinderea Poligrafică, Iași, 1978, vol. I.*
- Rüegg, Walter, „Themes” în Walter Rüegg (ed.), *A History of the University in Europe*, Vol. III, Cambridge University Press, Marea Britanie, 2004.
- Schorske, Carl E, *Viena fin de siècle. Politică și cultură*, traducere de Claudia Ioana Doroholschi și Ioana Ploeșteanu, Iași, Editura Polirom, 1998
- Slătineanu, Alexandru, *Situația Universității din Iași*, Iași, 1929.
- Sevastos, M., *G. Ibrăileanu*, în „Anuarul Institutului de Istorie P.C.R.”, nr.4, 1966.
- Sigmirean, Cornel, *Români la Universitatea din Budapesta (1900-1919). Doctori în științe* în „Banatica”, Reșița, XIII, 1995.
- Idem, *Intelectualii și societatea modernă. Repere central-europene*, Editura Universității „Petru Maior”, Tg. Mureș, 2007.
- Siupiur, Elena, *Les intellectuels roumains du XIXe siècle et la reorganisation de la classe politique et du système institutionnel*, în „Revue Romaine d’histoire“, an XXXIV, nr. 1-2, 1995;
- Someșan, Maria, *Universitate și politică în deceniile 4-6 ale secolului XX. Episoade și documente*, Editura Universității din București, 2004.
- Stichweh, Rudolf, *La différenciation des disciplines dans les universités allemandes du XIXe siècle*, în „Histoire de l’Éducation”, Paris, no.62/1994 (număr special sub titlul Les universités germaniques. XIXe-XXe siècles, sub direcția lui Ch. Charle).
- Idem, *From the Peregrinatio Academica to Contemporary International Student Flows: National Culture and Functional Differentiation as Emergent Causes*, în Cristophe Charle, Jürgen Schriewer, Peter Wagner (ed.), „Transnational Intellectual Networks. Forms of Academic Knowledge and the Search for Cultural Identities”, Campus Verlag, Frankfurt, New York, 2004.

- Șerban, N., *Germanofilismul „Vieții Românești”*, extras din „Viața Nouă”, București, Tipografia G.A.Lăzărescu, 1915
- *Universitatea din Iași. Programele cursurilor pentru anul școlar 1918-1919*, Iași, 1918.
- *Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași*, coord. C. Cihodaru, București, 1960.
- *Universitatea ieșeană și societatea română în epoca contemporană*, Extras din *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D.Xenopol”*, Iași, 1986.
- *University Exchanges in Europe. Handbook of the institutions in all the European countries to facilitate the work of professors, students and teachers abroad*, 2nd revised edition, published by The League of Nations Institute of Intellectual Co-operation, Paris, 1929.
- Târcoveanu, Eugen, Romanescu, Constantin, Lițu, Mihai, *Ctitorii prestigiului*, Editura U.M.F. „Gr.T. Popa”, Iași, 2004.
- Tafrali, Orest, *Propaganda românească în străinătate*, Craiova, 1920.
- Tanașoca, Nicolae-Șerban, *Balcanologiști bizantiniști români*, București, Editura Fundației Pro, 2002
- Totu, Maria, Scurtu, Ioan, Smârcea, Doina, *Din istoria studențimii române. Presa studentescă (1871-1978)*, Universitatea din București, Facultatea de Istorie-Filosofie, 1979.
- Țurlea, Petre, *Școala română din Franța*, Editura Academiei Române, București, 1994.
- Țurlea, Petre, Mândruț, Stelian, *Nicolae Iorga și Universitatea din Cluj. Corespondență (1919-1940)*, București, Edit. Academiei Române, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, 2005.
- Vârgolici, Theodor, *Interferențe literare româno-franceze*, București, 1977.
- Vesa, Vasile, *România și Franța la începutul secolului XX, 1900-1916*, Cluj-Napoca, 1975.
- Vermeulen, Jean H., *Statutul funcționarilor publici*, București, 1933.
- Vlad, Laurențiu, *Români la școlile Europei. Titularii de doctorat la Universitatea Liberă din Bruxelles, 1884-1914*, comunicare prezentată la conferința *Intelectualitatea și receptarea valorilor culturale, politice și economice ale Europei moderne*, Tg. Mureș, Universitatea Petru Maior, 22 sept. 2006.
- Idem, *Imagini ale identității naționale. România la expozițiile universale și internaționale de la Paris (1867-1937)*, Institutul European, București, 2007.
- Volovici, Leon, *Ideologia naționalistă și problema evreiască : eseu despre formele antisemitismului intelectual în România anilor 30*, Editura Humanitas, București, 1995.